

Posudek oponenta disertační práce

Název práce: Černá. (Vybrané případy fenoménu ve výtvarném umění, kultuře a jejich možnosti v edukaci).

Jméno autorky: MgA. Jan Pfeiffer

Jméno vedoucího: doc. PaedDr. Marie Fulková , Ph.D.

Jméno oponenta: prof. Mgr. Vladimír Havlík

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Výtvarná výchova

Disertační práce Jana Pfeiffera přináší jako jedna z prvních metodu uměleckého výzkumu do oblasti výtvarné edukace. Výzkum fenoménu „černé“ barvy opírá autor o vlastní uměleckou praxi a rozsáhlé znalosti z oblasti dějin umění, kultury a filozofie. Propojení jedinečné tvůrčí zkušenosti s přesným tematickým zacílením výzkumu umožnilo autorovi pohyb v jasně a logicky vymezeném vztahu mezi teorií a praxí, mezi hypotézami a konkrétními výzkumnými sondami. Bystré, analyticko-kritické myšlení a schopnost pojmenovat a interpretovat sledované procesy vynaňují text z příliš subjektivní polohy.

Práce je přehledně rozvržena a má logickou strukturu. Od pojednání tématu v historických a kontextuálních souvislostech se autor dostává ke konkrétním výzkumným situacím a jejich podrobnému vyhodnocení. Určité zacyklení je dané faktem, že se zmínky o vlastní práci vynořují průběžně v celé knize (např. v kapitole *Černá v dílech vybraných umělců* vložil autor informaci o vlastním využití formy černého čtverce mezi popis díla Williama Kentridge a Anishe Kapoora). Domnívám se, že by struktura práce prospělo soustředit psaní o vlastní umělecké práci do jednoho soudržného celku v kapitole *Vlastní autorské projekty*.

Metodologie práce odpovídá vytyčeným cílům. Autor využil promyšlené kombinace uměleckého, kvalitativního výzkumu a rozhovorů, vyhodnocených metodou triangulace. Zvolil si náročné téma, které uchopil s velkým zaujetím a kvalitní přípravou, v níž dominují vlastní umělecké zkušenosti a praktické komunikativní a pedagogické dovednosti. Profesní znalost vizuálního jazyka mu umožnila vytvořit názorné mapy výzkumného uvažování, schémata výzkumu a vizuální eseje, čímž přesvědčivě ukotvil své badatelské zacílení v oborové specializaci. Práce je přínosná zejména v rozvíjení metodiky artcentrismu – vztahu mezi obsahy a formami současného umění a výtvarné výchovy. V širším kontextu ji lze vnímat jako podnět k novým cestám edukace současného umění a jeho vyjadřovacích prostředků. Práce prokázala, že jak žáci základní školy, tak studenti vysokoškolští jsou schopni aktuálním trendům ve výtvarném umění porozumět a získanou zkušenost využít v percepci umění i vlastní tvorbě. Výzkumná část odhalila nejen možnosti využití novomediálních, performativních a konceptuálních postupů zaměřených na fenomén černé barvy ve výtvarné edukaci, ale prokázala i pozitivní vliv na tvůrčí schopnosti studentů. Zde si dovoluji ocitovat jedno ze závěrečných zjištění autora: „...u žáků, kteří se poprvé setkají s možností vyjádřit se skrze černou plochu, dochází poměrně k výraznému skoku od dekorativních popisných způsobů vyjadřování k větší průraznosti, síle svého projevu.“

Co se týká jazykové úrovně a stylistiky, mohu konstatovat, že je práce napsána srozumitelně a čtivě. Autor vtahuje čtenáře do pojednávané problematiky, aniž by rezignoval

na odbornou terminologii. Bohužel je evidentní, že příloha disertační práce neprošla jazykovou korekturou, takže v ní zůstala na rozdíl od předchozího textu řada gramaticky nesoudržných pasáží a chyb v interpunkci.

Str 40 „...režijním (komunistickým) uměním, které...“ (správně: režimním)

Str 50 „Veškeré typy výzkumu byly vybrány tak, aby byly kvalitativní...“ (správně: aby byly)

Str 72 „...která byla pro sondy přidělena.“ (správně: pro sondu)

Str 79 „Konkrétní kódy byly...“ (správně: byly)

Str 121 „Očekávané výstupy očekávané výstupy vyjadřující ve vzdělávání, které by mělo být dosaženo na konci vzdělávacího období pro průběžnou praxi si učitelé formují dílčí výstupy, ...“

Str 123 „...pak černou Na objektu který na fyzické přítomnosti na skutečnosti a její lesklost, či matnost vytvářela objekty více neproniknutelné lesklý povrch naopak vytvářel co bych tu jistý fetiš či atraktivitu objektu a komodity.“

„Závěr osvědčil se mnoho mediální koncepce která na sebe navazuje téma černé jestli tak studenti mohli ověřit v různých disciplínách a díky kolektivním pravidelným diskuzím docházelo i k individuálním postojům a rozhodnutím jaký materiál vybrat ...“

Str 125 „...meditativní práci s vzpomínkou a s tebou kresbou a následnou v redukci na finální dílo akrylovou malbu vzpomínaného místa.“

Str 127 „...formou zpracují krajinu vypořádání se S lehkostí s tvarem a proměnou vypnuté textilie hra na existující prostor modelace...“

„Neformální pozdrav psaní dopisu pro určité oživení celého prohlídku na závěr i sdílení cena atmosféry jeden druhému.“

Str 129 „Dívejte se na svůj telefon obkreslete jej a následně by šéfujte černý displej.“

„...a jeho zaznamenávání současně se učí šňůru tak intenzivní aby docházelo opravdu k Hluboké černé šíře ... Jak vypadá prasklina jaký znázornit jaký převést do.“

Práce se opírá o současné prameny, citace jsou korektní, jen u kurátorských textů není vždy jasně rozlišitelná přímá citace a přepis vlastními slovy autora. Z hlediska relevantních textů, traktujících vztah umění a edukace postrádám ve výčtu použité literatury publikace Igora Zhoře či Jaroslava Vančáta, stejně tak, jako knih vlastní školitelky.

Závěrem chci zdůraznit, že práci Jana Pfeiffera považuji za originální a v pozitivním slova smyslu provokativní. Cení si osobitého propojení uměleckého výzkumu s výzkumem v rámci edukativních projektů. Právě tímto způsobem se autorovi podařilo objevit nové poznatky, a především možnosti rozvíjení oboustranně přínosného vztahu umělecké tvorby a výtvarné pedagogiky. Jsem si jistý, že se tím také otevírá prostor pro pokračující výzkum vztahu mezi uměleckým a vědeckým poznáváním světa.

Jan Pfeiffer ve své disertační práci *Černá. (Vybrané případy fenoménu ve výtvarném umění, kultuře a jejich možnosti v edukaci)* prokázal tvůrčí schopnosti v dané oblasti výzkumu. Práci doporučuji k obhajobě.

V Olomouci, 7. 3. 2024
prof. Mgr. Vladimír Havlík